CZU:811.135.1’36’282
ORCID:0000-0002-9909-2982

Liliana BOTNARI

Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

„CURSULŬ PRIMITIVŬ DE LIMBA RUMÂNÂ: COMPUSŬ PENTRU SHOLELE ELEMENTARE ŞI IV CLASSE GIMNASIALE” DE IOAN DONCEV, PROMOTOR AL LIMBII ROMÂNE

„Cursulŭ primitivŭ de limba rumânâ: compusŭ pentru sholele elementare şi IV classe gimnasiale” by Ioan Doncev, promoter of the Romanian language

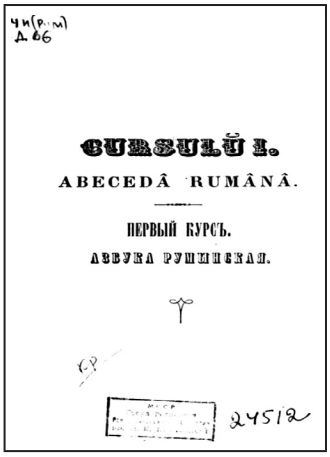
Abstract: The evolution of Romanian in Bessarabia between the end of the 19th century and the beginning of the 20th century shows insignificant deviations in the internal structure in comparison with the Romanian language spoken in Romania, which did not affect the standardized structure of grammatical categories. In fact, the only level of language that has been more influenced is the lexical system, which has been „prolifically enriched”, often forcibly, with new lexical units borrowed from Russian. By elaborating his grammar in 1867, Ioan Doncev confirms that Bessarabian linguists knew the grammatical norms of the Romanian. They followed the issues of new published grammars on the territory beyond the Prut and promoted the Romanian language despite all political impediments.
Keywords: Romanian, grammar, alphabet, Moldavian dialect, glottonym.

Rezumat: Evoluția limbii române de pe teritoriul basarabean între finele secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea atestă abateri insignifiante în structura internă față de româna de pe teritoriul țării-mamă, care nu au afectat structura standardizată a categoriilor gramaticale. De fapt, unicul nivel al limbii care a prezentat modificări mai accentuate este sistemul lexical, acesta fiind „prolific îmbogățit”, de multe ori în mod forțat, cu unități lexicale noi, împrumutate din limba rusă. Ioan Doncev, prin elaborarea gramaticii sale în 1867, confirmă faptul că lingviștii din Basarabia cunoşteau normele gramaticale ale limbii române, urmăreau apariția gramaticilor de pe teritoriul de dincolo de Prut şi promovau limba română în pofida tuturor impedimentelor de ordin politic.
Cuvinte-cheie: limba română, gramatică, alfabet, grai moldovenesc, glotonim.

În 1865, la Chişinău, apare manualul de gramatică *Cursulŭ primitivŭ de limba rumânâ, compusŭ pentru sholele elementare şi IV classe gimnasiale/ Начальный курсъ румынскаго языка: составленный для низшихъ училищъ и IV классовъ гимназіи*, elaborat de I. Doncev şi tipărit, cu caractere chirilice

BDD-A31600 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

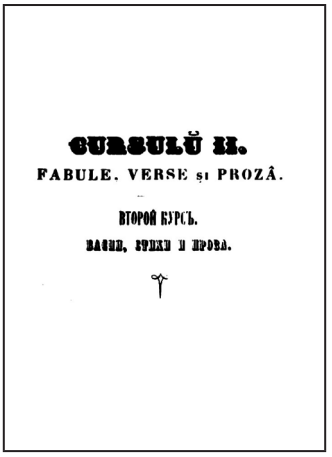
şi latine, la tipografia lui Akimu Popovu. Autorul divizează manualul în câteva compartimente: *Abecedâ Rumânâ* (p. 1-105), destinat anului I de studii, *Fabule, verse şi proză* (p. 106-184) – pentru anul II de studii şi *Limba neo-rumânâ* (p. 186-253) – pentru anul III de studii.

чи(р.-м)
Д 66

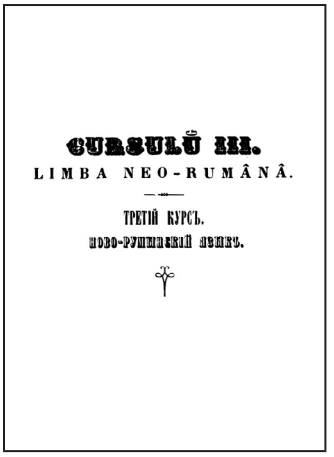
CURSULŬ I.
ABECEDÂ RUMÂNÂ.

ПЕРВЫЙ КУРСЪ.
АЗБУКА РУМЫНСКАЯ.

24512

CURSULŬ II.
FABULE. VERSE şi PROZÂ.

ВТОРОЙ КУРСЪ.
БАСНИ, СТИХИ И ПРОЗА.

CURSULŬ III.
LIMBA NEO-RUMÂNÂ.

ТРЕТІЙ КУРСЪ.
НОВО-РУМЫНСКІЙ ЯЗЫКЪ.

Încă din „Procuvântare”, care este în limba rusă, autorul menționează că „limba română (valaho-moldovenească)” se preda în toate cele șapte clase ale Liceului Regional din Chișinău, dar și în unele școli ținutale din Chișinău, Orhei, Bălți, Soroca și Hotin etc., iar manualul său vine să faciliteze studiul limbii române atât pentru învățători în procesul predării, cât și pentru elevi. Ioan Doncev pledează pentru scrierea cu alfabet latin, insistând asupra evitării și eliminării scrierii cu litere slavone, or, acestea, susține el, contravin regulilor gramaticale ale limbii române, iar „limba Neo-Rumână a Principatelor Unite păstrează intact fontul vechi (slavono-latin) în cărțile bisericești și liturgice” (Doncev, 1865, IV).

Lidia Colesnic-Codreanca menționează că „manualul lui Ioan Doncev este unica gramatică a limbii române editată în Basarabia cu litere latine în perioada secolului al XIX-lea, cu text paralel rusesc. Metalimbajul gramatical utilizat de autor este cel românesc modern: articol, gen, nume substantiv, adjectiv, declinare, nominativ, genitiv etc”. (Colesnic-Codreanca, 2011, p. 132). Astfel, autoarea susține că meritul lui I. Doncev constă în faptul că el a eliminat din lingvistica basarabeană terminologia gramaticală calchiată din rusește, care era vehiculată în gramaticile de până la 1865, introducând alfabetul de tranziție și alfabetul latin. De fapt, din lucrarea lui Gheorghe Negru (2012, p. 174-176) se înțelege că manualul lui I. Doncev a fost permis inițial de cenzura imperială, contribuind la sincronizarea etnoculturală a românilor din Basarabia cu cei din România. Mai târziu însă autoritățile țariste, alarmate de efectul pe care l-ar putea avea acest manual și conștientizând „riscul românizării elevilor basarabeni”, au schimbat macazul. Lingvistul basarabean publică manualul pe cont propriu, trecând peste ezitările țariste. În acest context, Imperiul rus, din 1871, exclude predarea limbii române în școlile din Basarabia.

BDD-A31600 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

Menționând contextul istoric în care I. Doncev și-a elaborat manualul, e lesne de înțeles de ce autorul are o atitudine atât de serioasă față de scrierea cărții sale, lingvistul enumerând conștiincios „țelurile” și obiectivele propuse. Conținutul cărții este bine repartizat pe lecții, filologul dând dovadă de o bună pregătire didactică. În acest sens, Ș. Ciobanu menționează că lucrarea lui I. Doncev „este o gramatică românească în toată puterea cuvântului, scrisă în românește cu text paralel rusesc. Autorul nu dă definiția părților vorbirii, a formelor, dar în schimb în gramatica lui găsim în scurt toate regulele gramaticale, cu toate excepțiile, găsim mai multe paradigme de declinări și conjugări” (Ciobanu, 1923, p. 130).

Astfel, după „Procuvântare”, I. Doncev prezintă alfabetul slavo-rumân:

Fig. 1. *Alfabetul slavo-rumân* după I. Doncev

Apoi continuă cu enumerarea „Unele litere chirillice, slavo-rumâne, ce se-ntâmplâ în cârțile bisericești”:

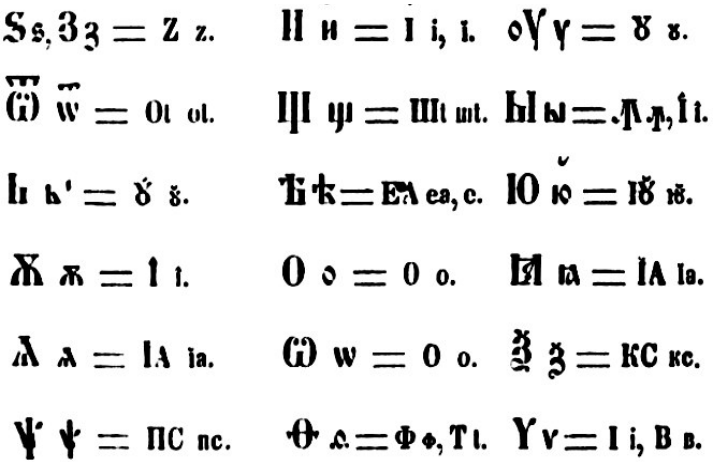

Fig. 2. *Unele litere chirilice, slavo-rumâne, ce se-ntâmplâ în cârțile bisericești* după I. Doncev

BDD-A31600 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

La pagina 63, lingvistul prezintă alfabetul de tranziție, precum și „Schimbaré unorŭ litere în alfavitulŭ rumânŭ”, propunând unele exemplificări în acest sens.

Fig. 3. *Schimbaré unorŭ litere în alfavitulŭ rumânŭ* după I. Doncev

Prin prisma informațiilor incluse în partea a II-a și a III-a a manualului său, observăm că I. Doncev, pe lângă redarea propriu-zisă a particularităților limbii române, își atribuie și rolul de diriginte, de duhovnic, oferind elevilor sfaturi, citându-le drepturile, dar și responsabilitățile, prezentându-le spre lectură „Sentenții morale”, „Neşte anectode”, „Câte-va fabule”, „Cimilituri”, „Câte-va proverbe” (Doncev, 1965, p. 35-62).

În partea a III-a a lucrării, intitulată „Cursulŭ III. Limba Neo-Rumânâ”, gramaticianul basarabean numără 27 de litere ale alfabetului român, susținând că acestea „se scriŭ și se’ntrebuinţézâ feliuritŭ în doŭe șrifte principale: în celŭ veche (slavo-lâtinŭ) și în celŭ noŭ (modernŭ) (latinŭ)” (Doncev, 1865, p. 262). Filologul distinge 10 părți de vorbire, pe care le numește „cuvinte etimologice”: *articulŭ, numele substantivŭ, numele adjectivŭ, numele numeralŭ, pronumele, verbulŭ, adverbulŭ, prepoziţia, conjuncţia* și *interjecţia*. Observăm că I. Doncev se distanțează și elimină metalimbajul gramatical influențat de limba rusă, introducând în manualul său un inventar de termeni românești, apropiați celor de astăzi. Referindu-se la particularităţile morfologice, lingvistul diferenţiază 3 genuri: *mâsculinŭ*, *femininŭ* și *eterogenŭ* (*micstŭ*), precum și „articulŭ indefinitŭ” pentru genul masculin sing. – *unŭ* și plural – *unii*, *nişte*, pentru genul feminin – *unâ* la sing. și *unele*, *neşte* la plural și „articulŭ definit”: genul masculin la numărul sing. *l* urmat de *-ŭ* sau *-e* și plural – *-ii, -ele, -rele*, genul feminin singular – *-é, -a* și *-le* la plural. Observăm că româna lui I. Doncev încă mai este influențată de „limbile frumoase” – franceza, italiana, cu o gramatică deja relativ statornică la acea vreme, or, *definit*/*indefinit* este un împrumut din limba franceză, româna de astăzi utilizând termenii *horărât/*

BDD-A31600 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

nehotărât. Ca şi în „Gramatica Românească” de I. Heliade-Rădulescu (1980), în „Cursulŭ primitivŭ de limba rumână, compusŭ pentru sholele elementare şi IV classe gimnasiale” mai persistă scrierea dublă a consoanelor în unele cuvinte: *regulelorŭ grammaticale* (Doncev, 1865, p. 266/7), *accuzativŭ, adressa* (275/16), substantivele proprii *Ioannŭ, Iassi (Iaşi)* (273/14), precum şi **ŭ** la finalul substantivelor masculine articulate, al adjectivelor, precum şi al unor verbe: *podulŭ, mărulŭ, bradulŭ* (272/13), *numerulŭ singularŭ, genulŭ mâsculinŭ, cuvintele lui sîntŭ sincere, celŭ mulţemitŭ, se potŭ învâţa multŭ* (273/14). Referitor la formele cauzale ale substantivului, I. Doncev distinge 5 cazuri:

1. *nominativŭ* – (*cine? ce?*)
2. *genetivŭ* – (*de cine? de ce?*)
3. *dativŭ* – (*cuĭ?*)
4. *accuzativŭ* – (*cine? ce?*)
5. *vocativŭ* – (*la adresa câtre subĭectŭ*).

Observăm că I. Doncev nominalizează 5 cazuri ale limbii române, care coincid cu cele ale românei de astăzi, fiind denumite la fel. Totodată, autorul face o referire la cazurile *ablativulŭ* şi *prepozitivulŭ*, care până acum erau incluse drept cazuri ale limbii române, imitând gramatica rusească, afirmând: „Caḑurele russeştĭ: *ablativulŭ* şi *prepozitivulŭ* se esplică în limba rumână cu caḑulŭ *accuzativŭ,* ocârmuit cu felĭurite prepoziţiĭ: *cu, de, despre* ş. a” (Doncev, 1865, p. 275/16).

De fapt, I. Doncev, în gramatica sa, depăşeşte prezentarea şi explicarea propriu-zisă a gramaticii limbii române, lingvistul fiind preocupat şi de anumite fenomene-problemă ale limbii, care rămân actuale şi în prezent. Astfel, autorul abordează fenomenul *cacofoniei*, care „preste mâsurâ vatâmâ auḑulŭ”, însă Doncev are în vedere prin acest fenomen **palatalizarea**, enumerând o serie de exemple de litere care sunt substituite în vorbire (şi nu numai) prin altele:

– b …… **gh**: bine – ghine;
– ç …… **§**: çapâ (ceapă) – şapâ;
– z …… **dz**: frunzâ – frundzâ;
– e …… **i**: eĭ – iĭ;
– f …… **§**: a fi – a şi;
– g …… **j**: geme – jeme;
– m …… **n**: mie – nie;
– p …… **ch**: peptŭ – cheptŭ;
– v …… **g**: vinŭ – gin;
– v …… [se lasâ, опускается]: voĭŭ – oĭŭ; va – a;
– aŭ …… **o**: aŭ ḑisŭ – o ḑisŭ.

Observăm că toate „incorectitudinile” care sunt „încontre regulelorŭ grammaticale şi filologice”, cum afirmă I. Doncev (1865, p. 18/277), reprezintă, de fapt, particularităţile dialectale ale graiului moldovenesc de atunci şi de astăzi, aici ne referim la limba vorbită şi nicidecum la cea literară.

BDD-A31600 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

Urmărind particularitățile morfologice ale adjectivului, observăm preluarea terminologiei românești și în cazul gradelor de comparație ale acestuia: **gradulŭ pozitivŭ, gradulŭ comparativŭ** – care se formează prin alipirea adverbului *mai* la forma pozitivă a adjectivului (*maĭ isteț̆ŭ, maĭ frumosŭ*), **gradulŭ superlativŭ**, care se formează cu ajutorul adverbelor: *pré, fórte, detotŭ, cutotŭ* (*pré acru, fórte amarŭ, detotŭ putredŭ, cutotŭ bine*) sau superlativ relativul de superioritate de astăzi, termen care încă lipsește la Doncev, dar ale cărui particularități sunt menționate: format cu ajutorul pronumelor *celŭ, cé, ceĭ, cele*, exemple: *celŭ maĭ tînerŭ, cé maĭ umedâ, ceĭ maĭ scumpi, cele maĭ nobile* (Doncev, 1865, p. 28/287).

În cazul pronumelor posesive, I. Doncev recomandă ca „prepozițiele *ală, ai* (masculine) și *a, ale* (feminine) (…) de se postpunŭ substantivelorŭ”: în loc de *alŭ meŭ frate – frate-meŭ*, *ale mele surori – surorele-mele* etc. (*idem*, p. 38/297), substantivul și pronumele fiind legate prin cratimă. Pronumele demonstrative apar la Doncev sub denumirea de *arâtâtive*, cele relative – *reducâtive*, interogative – se scriu cu dublu **r,** *interrogâtive* –, pronumele de întărire este inclus în categoria pronumelui *definit.*

Filologul basarabean numără 5 moduri ale categoriei gramaticale a verbului: *indefinitŭ* (infinitiv), *indicâtivŭ* (indicativ), *conjunctivŭ* (conjunctiv), *condicionelŭ* (condițional-optativ), *imperativŭ* (imperativ). Modurile nepersonale ale verbului sunt numite de către autor „modificații conjugale”: *participié*, *gerundié*, *supina*, infinitivul fiind inclus în categoria modurilor personale enumerate mai sus.

Referitor la clasificarea timpurilor, I. Doncev diferențiază: *timpulŭ prezentŭ, trecutŭ simplu (indefinitŭ), trecutŭ compusŭ 1* (*imperfectŭ*), *trecutŭ compusŭ 2* (*perfectŭ*), *timpulŭ mai multŭ-ca-perfectŭ* și *fiitorĭŭ*. Termenul de *trecutŭ simplu (indefinitŭ*) substituie imperfectul de astăzi, fapt dedus din exemplele de conjugări oferite: *Eŭ lâudamŭ, tu lâudaĭ, elŭ*/*é lâuda, noĭ lâudamŭ, voĭ lâudațĭ, eĭ*/*ele lâuda* (*ibidem*, p. 55/313), iar celelalte timpuri coincid practic totalmente cu terminologia de astăzi.

În capitolul IV al lucrării sale, I. Doncev, spre deosebire de Șt. Margela (Margela, p. 1827), nu se limitează doar a diferenția limba vorbită de cea scrisă, ci, argumentând prin „deosebita pronunsație unelorŭ litere rum. vocale și consune și dupre întrebuințaré unorŭ cuvinte rumâne” (Doncev, 1865, p. 125/383), distinge 2 dialecte ale limbii române: „dialectulŭ celŭ valahŭ (limba bucureșténâ, muntenéscâ)” și „dialectulŭ moldavŭ (limba Iassiénâ, moldovenescâ)”. În continuare, autorul enumeră diferențele fonetice dintre aceste două dialecte. Prin urmare, lingvistul consideră că, în virtutea pronunțării diverse a unor cuvinte, unele sunete („litere” în lucrarea autorului) sunt substituite prin altele, gramaticianul oferind exemplificări în § 94: *m**a**sâ* (dialectul moldovenesc) = *m**é**sâ* (dialectul valah), *d**e** asupra* (mold.) = *d’asupra* (valah), *p**e*** (mold.) = ***pâ*** (valah), *cer**ĭu*** = *cer**ŭ*** ș. a.

BDD-A31600 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

§ 94.

Literele, care se 'ntrebuinţézâ, întru deosebiré acestorŭ dialecte, sîntŭ aceste urmâtóre:

Буквы, которыя употребляются, по различію этихъ нарѣчій, суть слѣдующія:

Cele Moldave, молдавскія:		Cele Valahe, валахскія:	ESEMPLE, ПРИМѢРЫ:		
a	=	*é*	*masâ*	= *mésâ*	, столъ.
e	=	'	*de asupra*	= *d'asupra*	, надъ.
e	=	*é*	*şerpe*	= *şérpe*	, змѣя.
e	=	*â*	*pe*	= *pâ*	, на.
â	=	*e*	*fâlie*	= *felie*	, кусокъ.
o	=	*u*	*românŭ*	= *rumânŭ*	, румынъ.
ŭu	=	*ŭ*	*cerŭu*	= *cerŭ*	, небо.
â	=	*âĭ*	*pâne*	= *pâĭne*	, хлѣбъ.
ă	=	*ą*	*credŭ*	= *credą̆*	, вѣрю.
ţ	=	*ţ*, *ţ*	*potŭ*	= *poţŭ*	, могу.
			scóţâ	= *scóţâ*,	пусть выветъ

şi alt. и др.

§ 95.

Iatâ şi vr' uâ câte-va — Вотъ и нѣсколько словъ,

Fig. 4. § 94

În § 94 I. Doncev prezintă unele diferențe lexicale identificate: *curechĭu* (dialectul moldovenesc) – *varḑâ* (dialectul valah), *moşu* (mold.) – *unchiu* (valah), *bunelŭ* (mold.) – *moșu* (valah), *omêtŭ* (mold.) – *zâpadâ* (valah), *pepene* (mold.) – *crastaveţe* (valah), *zâmosŭ* (mold.) – *pepene galbînŭ* (valah), *ghimpŭ* (mold.) – *ghimpe* (valah) etc. (Doncev, 1865, p. 127/385). După cum observăm, pentru lingvistul basarabean, drept puncte de reper în stabilirea celor mai importante diferențe dintre aceste 2 dialecte ale limbii neo-române au fost orașele București – ca „leagăn" al dialectului valah – și Iași, pentru dialectul moldovenesc. De altfel, încă din prefață I. Doncev explică: „Rumânii, vorbind între sine, nu zic nici-odată: știi limba vlahică? ci: știi limba rumână? Și vorbind în general despre toată națiea sa, se numesc Rumâni, iar, de vorbesc despre un cetățean rumân, în deosebi, atunce zic: Moldovan, Muntean, Bănățan etc". (Doncev, 1865, p. VIII).

Manualul său încheie cu un ultim compartiment, intitulat *Vocabularĭu rumâno-russescŭ,* care, de fapt, este un dicționar bilingv român-rus, iar, în același an, acesta a fost tipărit ca lucrare aparte, incluzând 163 de pagini, pentru a-l face mai accesibil „pentru elevii școalelor primare și diferite școli preparatoare din regiune" (Doncev, 1965, p. II).

BDD-A31600 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

VOCABULARIU

RUMÂNO-RUSSESCU.

СЛОВАРЬ

РУМЫНО-РУССКІЙ,

для отысканія словъ, при переводѣ статей, вошедшихъ въ составъ «Курса».

* **Nota.** La aflaré cuvintelorŭ in acestŭ vocabulariu, trebue să se aibă in vedere §§ 31 şi 34 c. III, pentru care lămurire s'aŭ şi arătatŭ alfavitulŭ căpitalŭ in imbele sriftе — celŭ modernŭ, in parallelă cu celŭ veche.

Примѣчаніе. При отысканіи словъ въ этомъ словарѣ, нужно имѣть въ виду §§ 31 и 34 к. III, къ поясненію коихъ и показанъ заглавный алфавитъ въ обоихъ шрифтахъ — новомъ, въ параллели съ старымъ.

Fig. 5. *Vocabulariŭ rumâno-russescŭ*

Sintetizând cele spuse, considerăm că Ioan Doncev a elaborat o gramatică care egala gramaticile de peste Prut, în care, prin experiența sa de predare, dar și prin spiritul românesc pe care îl avea, a încercat să promoveze limba română, acesta fiind glotonimul utilizat pe parcursul întregii sale lucrări. Unica concesie, dacă putem să o numim așa, a fost scrierea gramaticii în limba română și limba rusă, adaptată, anume din acest punct de vedere, realității din Basarabia de la acea vreme, însă, cum observă și O. Ghibu, în lucrarea sa găsim „istorie românească, literatură românească curentă şi orientări româneşti generale. Printre multe alte lucrări de această natură identificăm bucăți patriotice românești ca: *Imn închinat domnului Moldovei Grigore Ghica*, *Adio Moldovei* de V. Alecsandri, *Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul* de D. Bolintineanu şi chiar *Imnul român în cinstea lui Alexandru I. Cuza* de G. Tăutu" (Ghibu, 1926, p. XLV). I. Doncev, prin elaborarea manualului său, prin modul în care și-a expus viziunile, prin exemplele patriotice propuse, demonstrează că a conştientizat importanța promovării limbii române şi a predării acesteia în școli, mai ales în acele condiţii nefavorabile. În acest context, trebuie să amintim că „manualele lui I. Doncev au fost cele din urmă cărți didactice, destinate pentru școală, care au apărut în Basarabia sub regimul rusesc. După ce a fost scoasă limba românească din școala basarabeană, nu mai era nevoie de cărți didactice românești" (Ciobanu, 1923, p. 134).

În baza cercetării efectuate, putem afirma că în 1865, când apare gramatica lui I. Doncev, limba română de pe teritoriul dintre Prut și Nistru încă mai

BDD-A31600 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)

urmează un curs similar celui din Principatele Române, gramatica de aici fiind practic identică cu cea de peste Prut, fapt ce ne permite să susținem că variația era prezentă, însă fără a scinda limba română în două limbi de sine stătătoare, or, I. Doncev cunoștea, bineînțeles, gramaticile filologilor români, inclusiv pe cea a lui I. Heliade-Rădulescu, dar și pe cea a lui Șt. Margela, autorul perfecționând actul de predare a limbii române în școli, creând un „instrument" de învățare mai complet, mai aproape de gramatica limbii române de astăzi.

Referințe bibliografice:

1. CIOBANU, Ștefan. *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*. Chișinău: Editura „Asociației Uniunea Culturală Bisericească din Chișinău", 1923, 344 p.

2. COLESNIC-CODREANCA, Lidia. Filologi basarabeni din secolul al XIX-lea. În: *Philologia*. 2011, LIII, nr. 5-6, septembrie-decembrie, p. 128-132. ISSN 1857-4300.

3. DONCEV, Ioan. *Cursŭ primitivŭ de limba rumână: compusŭ pentru sholele elementare şi IV classe gimnasiale*. [online] Chișinău, 1865. Disponibil: http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0carti--00-1----0-10-0---0---0direct-10-DC--4-------0-1l--11-ro-50---20-about-Doncev--00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-00&d=JC27.27&cl=search&gp=1 [citat 17.03.2019].

4. GHIBU, Onisifor. *Dela Basarabia Rusească la Basarabia românească*. Vol. I, Cluj, 1926. 714 p.

5. HELIADE RĂDULESCU, Ion. *Gramatica Românească*. București: Editura Eminescu, 1980. 560 p.

6. MARGELA, Ștefan. *Gramatică russască și rumâniască* [online]. Sankt Petersburg: Departamentul obștesc de învățare. 1827. 702 p. Disponibil: http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0carti--00-1----0-10-0---0---0direct-10-DC--4-------0-1l--11-ro-50---20-about-margela--00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-00&a=d&cl=search&d=JD4237.3 [citat 11.04.2018].

7. NEGRU, Gheorghe. Evoluția politicii de rusificare în Basarabia [online]. În: *200 de ani de la anexarea Basarabiei de către Imperiul Țarist: consecințele raptului teritorial pentru românii basarabeni.* Materialele Simpozionului științific internațional, Cahul 12-13 mai 2012. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" din Cahul, Cahul, 2012, p. 171-179. Disponibil: https://es. scribd. com/doc/117105460/200-de-ani-de-la-anexarea-Basarabiei-de-c%C4%83tre-Imperiul-%C5%A2arist-consecin%C5%A3ele-raptului-teritorial-pentru-romanii-basarabeni-simpoz-%C5%9Ft-intern-2012. [citat 20.09.2018].

BDD-A31600 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:01:48 UTC)